

“TERÖR SUÇLARINDA SORGU”

Nusret DEMİRAL (*)

ÖNSÖZ

Karagaşa ve savaşın hüküm sürdüğü yüzyılımız dünyasında, ülkemizin bulunduğu bölgenin öneminin, hele, hele bugün T.C. Devletini hedef alan yıkıcı ve bölücü faaliyetlerin başında da ilk sırayı ‘yasadışı terör örgütlerinin’ almış bulunuşunun bir vakıa olarak görünmesi T.C. vatandaşını tedirgin etmektedir.

Türkiye’yi hedef alan yıkıcı ve bölücü faaliyetler, yasadışı örgütlenmeler ve yabancı devletlerin de bu yolda katkıları, sonuçta herkesi ilgilendirmektedir.

Onun için bu ortamda Devletimizin gücü, Ülkemizin bölünmezliği ve Milletimizin özgürlüğü için en büyük kuvvet “Milli Birlik ve Beraberliğimiz” içinde Devletimizin temel taşları olan, ‘Milliyetçilik, Halkçılık, Laikliklik’ ilkeleri başta olmak üzere Atatürk ilke ve inkılaplarıdır.

Bunun yanında bir Hakim ve Cumhuriyet Savcısının ve bu meslekten sayılanlar ile bilhassa T.C. Devleti içinde her görevlinin...

“GÖZÜNDE VATANI, GÖNLÜNDE ATATÜRK’ÜN İLKE-
VE İNKİLAPLARI, VİCDANINDA DİNİ’Nİ TUTABİL-
MESİYLE TERÖR’ÜN SÜREKLİLİK ARZEDEMEYE-
CEĞİNİ.....”

görmek kabildir.

İşte bizler, teröristin ifadesini alırken de aldırırken de bu fikir ve düşüncelerin kendimize güç verdiğini kabul etmekte ve duymaktayız...

Bu vesile ile sözlerime başlarken hepimizi saygı ve sevgilerimle selamlarım.

(*) Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı.

TERÖR :

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun, "Baskı, cebir ve şiddet korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyeti'nin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girilecek her türlü eylemler" şeklindeki 1 nci maddesi içinde açıklanmıştır.

Teröristlerin kin ve garezleri bilhassa Devlete karşıdır. Onlar için hasım Devlettir.

Bazı hukukçular terör suçlarını, "TEHLİKE SUÇU" olarak adlandırmaktadırlar. Bu tür suçlar Devlete yöneliktir.

Bilindiği üzere tehlike suçu, netice oluşsun oluşmasın suçlunun cezalandırılmasını önerir. Bu tür suçlarda mağdur Devlettir. Yani T.C. Devletidir. Çünkü tehlike Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin varlığına, teşkilatına ve faaliyetine matuf bulunmaktadır.

Bu bakımdan tehlike suçu olan terör ve failinin tespiti, ifadesinin alınması usulü, tatbikattaki söyleyişle sorgulanması diğer adi suç ve failinin tespiti ve ifade alınması veya diğer deyimle sorgulanmasındaki usulden ayrı tutulması gereklidir.

Dünya'da tüm devletlerde de durum budur. Adi suçlu ve terör suçlusu sorgulanmasında ayrı ayrı yöntemler seçilmiştir.

Nitekim T.C. Anayasası'nın 19. maddesi bu tür suçluların sorgulanması sırasında kimseyle görüştürülmemesi,

Devletlerarası anlaşma olan "İşkencenin ve Gayrı İnsani ya da Küçültücü Ceza ve Muamelenin önlenmesine dair AVRUPA SÖZLEŞMESİ" 9 ncu maddesi ihtirazi kayıt getirerek, bu tür suçlanan kişilerin ilgili heyetle görüştürülmesinin tehir edilmesi,

kaidesini getirmiştir.

Son değişikliğiyle CMUK'nun Terör Suçları için özel kaideler tatbikini önerdiği görülmektedir.

Yine terör suçlusunun hakkındaki soruşturma tüm dünya devletlerinde olduğu gibi gizli kalıplar içerisinde yapılmaktadır.

İşte bundan dolayı, son zamanlarda,

“Haber ulaştırılacak diye bazı basın kurumlarının, halka duyurulacak diye bazı politikacıların gizliliğe uymaması, terör suçlusunun yakalanmasını, delillerin bulunmasını engellediğini, dolayısıyla terörün bir zaman daha faaliyetini sürdürmesinden başka bir fayda getirmediğini”,

ayrıca herkesin haberi ve sonucu yargıdan beklemesi gerektiğini,

söyleyebiliriz.

SORGU - İFADE ALMA :

Kısa da olsa bu açıklayabildiğimiz önem taşıyan durumdan sonra Terör Suçunda ifade alma ve tatbikattaki deyimiyle “SORGU”yu anlatmaya çalışacağız.

Sorgu, lügat ifadesiyle, “suç niteliğinde olan bir sorun için ilgili bulunanlara soru yöneltmesi, Hakimin sanıkları sorguya çekmesi” diye anlatılmaktadır.

Bazen de SORGU “Yargılanmadan önce veya sonra” diye ifade edilmektedir.

Yürürlükteki CMUK.nu sorgu tabirini, Hakim’in sanığın beyanını alması şeklinde kullanmaktadır.

Cumhuriyet Savcısının da, ona bağlı soruşturmayı sürdüren kolluk görevlisinin de Terör suçlusunun sorgulamasındaki yerleri ifade almaz, tatbikattaki deyimiyle sorgulamaz.

SORGULAMA :

İfadesi alınacak Terör suçunun faili, yakalanmadan önce hakkında gerekli araştırma, teknik takip, bir önceki eylem veya eylemlerin faillerinin sorgularında yaptıkları açıklamalar, diğer hertürlü emare birlikte değerlendirilip saptandıktan sonra suçlunun bulunabileceği yerler araştırılmak suretiyle fail yakalanır. Yakalandığı yer bir örgüt hücre evi ise örgütle ilgili dökümanlar sanıkla ilgili deliller o yerde suçluda hazır olduğu halde araştırılıp alınır. Bütün bu işlemler videoya alınarak tespit olunur.

Suçlu gözetim altına alınıp durum derhal sorgulanmak için ve gözetim izni verilmesi için ilgili DGM. Cumhuriyet Başsavcılığı’na bir istem yazısıyla bildirilir. Gözetim ve sorgulanmak için izin istenir. Bundan sonra sorgulamaya geçilir.

Sorguyu yapanlar, soruları, eldeki delillere ve her türlü bulguya göre hazırlarlar. Lüzum halinde yüzleştirme, yer gösterme hallerinde hazırlanacak sorularda gözönüne alınır.

Sanık gözetim altına alınırken Cumhuriyet Başsavcılığınca bir gözetim ve sorgu pusulası hazırlanıp Emniyet birimlerine verilir. Gözetim pusulası yakalanan sanığa da tebliğ olunur.

Sorgulamada öncelikle sanığın hüviyetinin tespitine çalışılır. Sanığın hüviyetinin tespiti dahi bir sorun olmaktadır. Çoğu kez örgüt içerisinde sanıkların kod adları olduğundan ve üzerlerinde kendi resimleri bulunan birçok hüviyet elde edildiğinden, sanığın adını tespit bile güçlkle yapılabilmektedir. Hatta ana-baba bu bizim çocuğumuz demesi halinde dahi sanık hüviyetini söylememekte ve inkar yolunu seçmektedir.

Terör suçlusu, elde olunan deliller aracılığı ile tespit olunduğundan, bu nedenle görevliler çok dikkatli ve terörle ilgili olan bilgiye sahip olmaları gerekmektedir.

Genelde, sanık veya sanıkların hüviyetlerinin tespitine yarayacak alt yapı noksanlığı bulunduğundan, sanık veya sanıkların yakalanmaları anında kolluk kuvvetlerince silahlı çatışma çıktığı, bu durumda bazı sanıklar teslim olmadıklarından ölü veya yaralı ele geçirilebilmektedirler.

İşte bu durumda üzerlerinde birçok hüviyet çıkan sanığın adı ve soyadını tespit çok güç olmaktadır. Bu halde daha önce başka bir olay dolayısıyla sanık yakalanmışsa parmak izleri alındığından hüviyetinin tespiti kolayca yapılabilmektedir.

Sanık veya sanıklar çoğu kez sorulara cevap vermedikleri gibi, açlık grevine başlayıp soruları yanıtlamaktan çekinmektedirler. Bu yola başvurmaları örgüt elemanlarının yakalanmalarını önlemek veya örgüt evlerinin tespitini geciktirmek, bulunacak delillerin çıkarılmasını sağlamak kısaca zaman kazanmaktır.

Sonra yakalanan sanıklar daha önceleri örgüt kamplarında eğitildiklerinden, sorguyu yapanları yordukları gibi, şaşırtıcı beyanlarıyla da evrakın düzenlenmesini zorlaştırmaktadırlar.

Örneğin, yer gösterme, maddi delillerin elde olunması, örgüt evlerinin yanlış adres verilerek öğrenilmesinin önlenmesi, örgütsel buluşmalarda yakalanacak arkadaşlarının kaçmalarını sağlama gibi...

Sonra sorgulama yapan görevlilerin örgütleri geniş çapta bilmeleri ve öğrenmeleri Terör suçlarındaki sorgunun diğer önemli bir tarafıdır.

T.C. Devletin emniyet birimlerinde çalışan açık bir deyimle "Terörle mücadele şubesindeki" görevliler bu sorgu veya sorgudan önce teknik takip, örgütsel çalışmaları bir terörist kadar bilmektedirler. Uzmanlık alanı budur. DGM Cumhuriyet Savcılarının da durumu budur. Bu sorgu herşeyden önce terörü bilen teröristi tanıyan görevlilerin işidir. Şahısların mahkemeye gönderildiklerinde evrakın eksiksiz düzenlenmesi çok önemlidir.

Zira sanıkların anlatımlarında delillerin ve aleyhlerindeki delillerin tespitinde takındıkları her türlü tavrı sorgu yapanları ve yaptırımları şaşkına çevirebilecek nitelik taşımaktadır.

Çünkü sanık yakalandığında, sorguya çekilirken, Emniyet Birimleri, DGM Cumhuriyet Savcıları ve DGM Yedek Üyelğinde ne tavrı takınacağını, ne ifade vereceğini, durumunu daha önceden belirlemektedir. Plânını öyle bir bilinç içinde yapmaktadır ki sorgunun bu nedenler ile çok ehil kişilerce yapılmasını gerektirmektedir.

En azından sanık (açlık grevi, konuşmama, soruları yanıtlama, uymama, vücudunda yara bere yapma, kafasını duvarlara vurma, slogan atma), tavrılarını takınmaktadır. Bazı Devletler bu durumlar karşısında türlü tedbirler almışlardır.

Yine bazı sanıklar önceden her şey inkâr ettikten sonra, birden bire çözülmekte her şeyi uzun uzun anlatmaya çalışmaktadırlar. Bu anlatımlarını teyit eden delillere, inandırıcı vakılara bağlayabilmektedirler.

Sanığın her tavrı ve hareketini yakalanmamış sanık ve tespit edilmemiş delil ve hücre evlerinin kaçmasını ve değiştirilmesini sağlamak için yaptığı bilinmektedir. Maksat zaman kazanmaktır.

Sorgu sırasında bütün kötü düşüncelere karşı sanıkların gözleri sorguyu yapanları tanımaması için bizzat bağlanmaktadır. Bu tutuma rağmen sorgu yapanların hayatları korunamamaktadır. Bir çok polisi ve sorgu görevlisini, Devlet görevlisini sanıklar şehit etmekte ısrarlıdırlar. Bazen bu gayelerine maalesef ulaştıkları da gözlenmektedir.

SANIĞIN SORGUSUNDAKİ YÖNTEM :

Sanığın önce karşılıklı konuşma yapılarak geçmiş durumu saptanmakta,

Sonra sorulara alınan cevaplarla ve diğer delillerle örgüt içerisindeki yeri öğrenilmektedir.

Örgütün planladığı hangi eylemlerde yer aldıysa onlar öğrenilmektedir.

Örgütün maksat ve gayesi içinde bilgi aktarması istenmekte, örgütteki yerinin, örgüt arkadaşlarının, kendini örgüte kazandıran arkadaşının, kendisinin örgüte kazandırdığı kişilerin adlarının, isimlerinin öğrenilmesine çalışılmaktadır.

Yer göstermelerde tanıklar ve emareler ele alınmakta her anlatım ve elde olunan emare ve delil değerlendirilmektedir.

Tabii bu sorgu günlerce çalışılarak yapılmaktadır.

Sorgu, el yazısına dökülmekte, videoya alınmakta, teybe alınmakta ve daktilo ile kaydedilerek tutanak düzenlenmektedir.

Sorgu sırasında örgüt elemanı sanıklar, itirafçı sanık durumuna düşmemek için çok dikkatli olarak soruları cevaplandırmaktadırlar.

Bu nedenle sanık olarak beyanlarının tespitine geçilen terör suçunda sanık görülen kişiler karşısında görevlilerin göreviyle bilinçlendirilmeleri faydalı olacağı ön plandadır.

Sorgusu biten sanık kendi el yazısı ile beyanını yazmakta ve okuyup imza etmesi de istenmektedir.

Sorgu sırasında sanıkla tanıkların yüzleştirilmesi camlı odalarda yapıldığı, sanığın çoğu kez tanıkla karşı karşıya getirilmemesine özen gösterilmektedir. Hatta olay mağdurunun dahi sanığın kendisini tanımamasını istediği görülmektedir. Sorguyu yapan emniyet görevlileri dahi tutanağa isim yerine sicil numarasını yazarak imza etmektedir.

Sonuç olarak sanığın tespitinde, sorguya çekilmesinde, sürekli kendisine elde olunan delillerden gidilmektedir. Sanığın sorgusu ile sonuca gidilmesi daha ziyade bir sanık beyanından diğer sanık ile irtibat kurulagelmektedir.

Benim maruzatım bu kadardır.

Konuşmamı bitirirkende hepinizi saygı ve sevgilerimle selamlarım.

T. C.
ANKARA

Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Başsavcılığı

Sayı : B-193/470

Konu : DGM Görevine giren suçlarla

ANKARA

11/03/1993

ilgili olarak yapılacak araştı-
tırma, inceleme ve soruşturma-
malarda usulü görüşe dair.

İLGİ : 24.6.1985 gün ve 1985/683 Sayılı Genelgemiz.

20 Ekim 1982 tarihinde 17844 Sayılı Resmi Gazete ile neşrolunarak yürürlüğe giren 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 143. maddesi gereğince;

“Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, hür demokratik düzen ve nitelikleri Anayasa’da belirtilen Cumhuriyet aleyhine işlenen ve doğrudan doğruya Devletin iç ve dış güvenliğini ilgilendiren”

Suçlara bakmak görevi Devlet Güvenlik Mahkemelerine verilmiştir.

Bu görevin yerine getirilmesinde ilgisi bakımından;

Son olarak yürürlüğe konulan ve 1412 Sayılı CMUK’nu ile 2845 Sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair 3842 Sayılı Kanunun 29. maddesi ile anılan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 9. maddesi değiştirilerek Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suçlar yeniden saptanmış bulunmaktadır.

Ayrıca anılan 3842 Sayılı Kanunun;

1412 Sayılı CMUK’nda,

(a) Yeniden düzenlendiği 135. maddesinde “Adi suçlarda ifade ve sorgu” tarzında Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suçların saklı kalmak kaydıyla bazı kayıt ve şartları gösterdiği,

(b) 135. maddeden sonra gelmek üzere eklediği 135/a maddede de sanığın beyanını özgür iradesine bağlayarak "Yasak sorgu yöntemlerini" saydığı,

(c) Yine 254. maddesine eklenen bir fıkra ile "Soruşturma ve kovuşturma organlarının hukuka aykırı şekilde elde olunan delillerin hükme esas alınmayacağı" kaidelerini getirdiği,

Bu değişiklikler ve yeni hükümler dolayısıyla Cumhuriyet Başsavcılığımızca ilgi sayılı Genelgemizdeki bazı hususların açıklanması ve tatbikatta doğacak yanlış anlamlar ile aksamaların giderilmesini sağlamak için yeniden incelenmesi gerekmektedir.

Öncelikle Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yeniden saptanan görevi içindeki suçların soruşturmaları ile adi suçların soruşturmalarının ayrı ayrı yöntemleri karşısında, bu yöntemlerin suçların ayrı ve müstakil olarak işlenmesi halinde bir sorun getirmeyeceği, ancak suçların birlikte ve aynı anda aynı suçlu tarafından işlenmesi halinde ise öncelikle Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suçun soruşturma yönteminin mi, yoksa adi suçun soruşturma yönteminin mi uygulanacağı sorusu karşısında :

Evveleminde 2845 Sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunun 13. maddesindeki,

"Bütün Zabıta Makam ve Memurlarının Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının soruşturma, kovuşturma ve infaza ilişkin emirlerini öncelikle yerine getirmek zorunda oldukları",

Kaidesinden hareketle Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığınca Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suçların soruşturmasındaki,

"Gizliliğe uyulması, kişilerin gözetim altına alınması, kimseyle görüştürülmemesi",

Gibi soruşturma usulü ile ilgili yöntemin uygulanarak işin sonuçlandırılmasından sonra adi suça ait evrakın tefrik olup mahalli yargı Cumhuriyet Savcısına tevdi yasalara uygun olacaktır.

Bu bakımdan Emniyet Müdürlüğümüz, İl Jandarma Komutanlığını birimlerince sürdürülecek soruşturmalarda,

(A) 2845 Sayılı Kanunun 13, 14, 20. maddeleri ile,

(B) 3842 Sayılı Kanunun,

(1) 2845 Sayılı Kanunun 9. maddesini değiştiren 29,

(2) Yine 16. maddesini kaldıran ve yeniden aynı gözetim süresi getiren 30,

(3) (a) ayrıca 1412 Sayılı CMUK'nun 104, 106, 108, (Mülga olan ve yeniden düzenlenen) 110, 128, 135, 136, 138, 142, 143, 144, 146. maddelerini değiştiren 4, 5, 6, 7, 9, 12, 14, 15, 18, 19, 20 ve 22.

Maddeleri ile,

(b) Bu değişiklikten önce yürürlükte olan eski hükümleri değiştirilmeden önceki halleri ile uygulanması kaidelerini getiren 31. maddesi,

Nazara alınarak, yargı çevremiz içinde;

1 — (a) Emniyet Müdürlüğü, Jandarma Alay Komutanlığı birimlerine ulaşan ve soruşturmayı gerektiren Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suçlara ait ihbarların öncelikle değerlendirilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığımıza bildiirilmesi ve alınacak talimata göre de inceleme ve delil toplama cihetine gidilmesine,

(b) Bahse konu soruşturmalar dolayısıyla yapılan ve yapılacak işlemler için Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren bir suç ihbarı alınıp alınmadığı hususunun hergün ilgili birimce Cumhuriyet Başsavcılığımıza bildirilmesine,

2 — Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suçları işleyenlerin haklarında sürdürülecek soruşturmalar dolayısıyla gözetim ve nezareti gerektirecek hallerde Cumhuriyet Başsavcılığımız talimat ve emirleri içerisinde işlem yapılmasına,

3 — Yine takip konusu eylemlerin işlendiği haber alındığında vakit geçirilmeden Devlet Güvenlik Mahkemesi Nöbetçi Cumhuriyet Savcısına ve Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısına bilgi verilmesine,

4 — Cumhuriyet Başsavcılığımızın haber ve izni alınmadan Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren soruşturmalarla ilgili herhangi bir şekilde basın ve diğer her türden yayın organlarına açıklama yapılmamasına,

5 — Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suç ile adi suçun birlikte ve aynı anda aynı şahıs veya şahıslar tarafından işlenmesi halinde öncelikle Devlet Güvenlik Mahkemesi görevine giren suçların soruşturmasındaki yöntemin uygulanmasına,

6 — Bu meyanda 3842 Sayılı Yasanın 13. maddesi ile 1412 Sayılı CMUK'na 135. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 135/a,

24. maddesi ile 1412 Sayılı CMUK'nun 254. maddesine eklenen fıkradaki hükümlerin yakınmaları önleyecek şekilde tatbikine,

Özen gösterilmesinin usul ittihazını, aksi hareketin sorumluluk getireceğinin bilgi edinilmesini, bu Genelgenin görevlilere tebliğini ve sonuçtan Cumhuriyet Başsavcılığımıza bilgi verilmesini önemle rica ederim.

Nesret DEMİRAL

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi
Cumhuriyet Başsavcısı

DAĞITIM :

Bilgi İçin :

Yargı Çevremiz içindeki
Ağır Ceza C. Başsavcılıklarına,

Gereği İçin

Emniyet Müdürlüklerine,
İl Jandarma Komutanlıklarına.